

הכנסת

ועדת החקירה הפרלמנטרית
לנושא משק המים

דיון וחשבון

יוני 2002

סיון התשס"ב

תוכן עניינים

עמ'	פרק
	מכתב חברי הוועדה
I	תוכן עניינים
IV	רשימת הטבלאות והתרשימים
V	רשימת הנספחים
VI	"מעשה במים אחרונים" מאת אפרים קישון
1	.1 דבר יו"ר הוועדה
4	.2 הקמתה של ועדת החקירה הפרלמנטרית לנושא משק המים
	.2.1 הרקע להקמת הוועדה
	.2.2 ההחלטה להקים את הוועדה
	.2.3 כתב המינוי של הוועדה
5	2.4 עבודת הוועדה
6	.3 סיכומים ומסקנות
10	.4 המלצות הוועדה
18	.5 מצב משק המים
	.5.1 היצע המים
20	.5.2 הביקוש למים
22	.5.3 שאיבת יתר
28	.6 המצב המשפטי
	.6.1 החקיקה בתחום המים
	.6.2 העקרונות הבסיסיים של חוק המים
30	.6.3 נציבות המים
	.6.4 חסרונות החקיקה הקיימת
32	.7 הרקע למשבר במשק המים
	.7.1 כללי
	.7.2 הרקע ההיסטורי למשבר במשק המים
33	.7.2.1 התקופה הראשונה - השנים 1948-1964
	.7.2.2 התקופה השנייה - השנים 1965-1985
34	.7.2.3 התקופה השלישית - השנים 1986-2000
35	.7.2.4 פיתחה של התקופה הרביעית - החל מ-2001
36	.7.3 המבנה הארגוני ותהליך קבלת החלטות
	.7.3.1 משרדי הממשלה המטפלים בנושא המים

39	גופים נוספים הפעילים בתחום משק המים	7.3.2	
40	החלטות ממשלה	7.3.3	
41	דוחות מבקר המדינה והחלטות הכנסת	7.3.4	
44	תכניות אב ודוחות של מומחים	7.3.5	
47	תהליך קביעת המדיניות וקבלת ההחלטות	7.3.6	
50	חקלאות ומים	7.4	
55	תכנית אב למשק המים		.8
58	ניתוח הבעיות הנקודתיות והמלצות		.9
	פעולות מיידידות שעל הממשלה לנקוט בהם	9.1	
	תקנות שעת חירום	9.1.1	
59	הקמת ועדת שרים למשאבי טבע, חקלאות ואיכות הסביבה	9.1.2	
60	טיפול בבעיות מוסדיות וארגוניות	9.2	
	חיזוק נציבות המים ונציב המים	9.2.1	
62	הקמת רשות מים עצמאית לאחר שמשק המים ייוצב	9.2.2	
63	קביעת היררכיה משרדית בנושא הטיפול במשק המים	9.2.3	
65	שינוי מבני במועצת המים	9.2.4	
66	סיום המשבר בחברת "מקורות"	9.2.5	
70	שאלת הפרטת משק המים	9.2.6	
72	חקיקה והתחום המשפטי	9.3	
	איחוד חוקי המים תוך קביעת מדיניות מרחבית	9.3.1	
73	התאמת החקיקה למציאות המשתנה	9.3.2	
74	פישוט ההליכים הבירוקרטיים	9.3.3	
75	מדיניות אכיפה	9.3.4	
	החיסכון במים	9.4	
76	הקצאת מים - מכסות	9.4.1	
77	חיסכון במים במגזרים שונים	9.4.2	
84	תמחור המים	9.5	
90	יצירת מקורות מים חדשים	9.6	
	התפלת מי-ים	9.6.1	
95	התפלת מים מליחים	9.6.2	
97	טיהור שופכין - מי-קולחין	9.6.3	

- III -

100	9.6.4	יבוא מים מטורקיה	
102	9.7	מאגרי מים	
103	9.7.1	המאגרים הטבעיים	
108	9.7.2	מאגרים מלאכותיים	
111	9.8	איכות המים	
113	9.9	מים לטבע	
114	9.10	נתונים ומאגרי מידע	
	9.11	אקדמיה ומחקר	
118	.10	ביבליוגרפיה נבחרת	
121	.11	נספחים	

רשימת הטבלאות והתרשימים

עמ'	כותרת הטבלה	מס' טבלה
20	תרחיש בסיסי של מאזני מים שפירים במערכת הארצית לעשור הקרוב מבוסס על נתוני העשור האחרון (מלמ"ק)	מס' 1
21	התפלגות צריכת המים (שפירים, מליחים ושפד"ן) הכוללת, לפי ייעוד במלמ"ק	מס' 2
21	התפלגות צריכת המים על-פי סוגי מים	מס' 3
22	הביקוש למים שפירים בעשור הקרוב במלמ"ק	מס' 4
23	מאזן אוגר מי התהום באגן החוף במלמ"ק (נתונים עיקריים)	מס' 5
23	מפלסי הכינרת במטרים ב-1 באוקטובר וב-1 במאי מאז 1945/46	מס' 6
24	מאזן המים הצפוי בשנת 2002 במלמ"ק, בהנחה שתהיה שנה הידרולוגית דוגמת שנת 2001	מס' 7
32	כל נציבי המים	מס' 8
46	מתוך תכנית האב של 1997	מס' 9
57	השקעות בפיתוח משק המים לפי סוגי הפרויקטים וזהות המבצע 2002-2010, על פי תכנית האב של נציבות המים	מס' 10
88	עליית תעריפי המים המסופקים על-ידי "מקורות" לחקלאות בש"ח	מס' 11
88	עליית תעריפי המים בהפקה עצמית בש"ח	מס' 12
94	פרוייקטים להתפלת מי-ים בשנים 2002-2010	מס' 13
100	שימוש בקולחין במלמ"ק לפי תכנית האב של נציבות המים	מס' 14
110	מי שיטפונות כאחוז מהצריכה הכוללת	מס' 15
עמ'	כותרת התרשים	מס' תרשים
25	מפלס ממוצע (מ' באגני מי התהום בניקוז המערבי)	מס' 1
26	שאיבה באקוויפר החוף	מס' 2
27	שאיבה באגן ירקון-תנינים	מס' 3

רשימת הנספחים

מס'	כותרת הנספח	עמ'
1.	לקסיקון מונחים וראשי תיבות	121
2.	רשימת העדים שהופיעו בפני הוועדה	
3.	רשימת החומרים שנשלחו לוועדה	
4.	מסקנות והמלצות של ארבע ועדות כנסת שעסקו בעבר בנושא המים	125
(א)	מסקנות של ועדת הכלכלה לאחר דיון על הצעה לסדר היום של ח"כ יוסף תמיר בנושא מצוקת המים מה-1 באפריל 1981	
(ב)	מסקנות ועדת הכלכלה בנושא המשבר במשק המים, שפורסמו ביולי 1990	
(ג)	מסקנות של ועדת משנה להתפלת מים של ועדת הכספים, שפורסמו ב-17 במארס 1992	
(ד)	המלצות של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שפורסמו בתחילת ינואר 2000	
5.	מסקנות והמלצות של הצוות שהכין את תכנית האב של 1988	
6.	ריכוז ממצאים וסיכום של דוח מבקר המדינה של 1990	
7.	המלצות ועדת ארלוזורוב 1997	
8.	החלטת ממשלה מס' 115(חכ/2) מה-18 באפריל 2001	
9.	שגית אפיק, "תמצית רקע משפטי לדיני המים"	
10.	תמר מרכוס, "עקרונות כלכליים בגיבוש מדיניות תמחור המים"	
11.	ירון פישמן, "תקנות איכות מי-השתייה בארץ והעולם, ואיכות מקורות המים בישראל"	
12.	אלעד ואן גלדר, "חלוקת סמכויות במשק המים - המצב בפועל"	
13.	שילה הטיס רולף, "פרויקט יבוא המים מטורקיה"	
14.	נציבות המים, "מדריך לאביזרים חוסכי מים בתוך מבנים" ו"מוצרים מאושרים לסימון בתו כחול"	

מעשה במים אחרונים¹

מאת אפרים קישון

באותה מדינה עצמאית, בה התרחש הדבר, קבעו המומחים, שמאגרי-המים של הארץ הולכים ומתרוקנים מיום ליום, עד כי, לפי מיטב שיקוליהם, תוך שנתיים יתייבשו המקורות כליל. דובר המחלקה לאספקת המים הזעיק מיד את העיתונאים למסיבת-חירום ואמר להם תוך הגשת כיבוד קל:

- רבותי! הסכנה היא איומה! גורל המדינה נתון בידיכם!...

העיתונות נענתה לצו השעה. בעמודים הפנימיים, בטור החמישי למטה, ליד המדור "לאן הערב?" הופיעה הידיעה: "אם לא נחסוך במים ניעלם מן המפה". קוראים רבים נתקלו בידיעה, אך לא עשו שום דבר, מאחר שמה זה משנה, אם אדם אחד מתחיל לחסוך מים, כשכולם מוסיפים לבזבז? רק שני אזרחים קראו לאינסטלטור שיתקן את הברז המטפטף, אבל שטוכס לא בא. בשנה הבאה הגיעו המים עד נפש. המכון לעידוד השקאות-חוץ הודיע באופן רשמי, שאספקת המים מובטחת לשנה אחת בלבד ודרש מן הממשלה להתערב. ברם הממשלה לבדה לא הייתה יכולה לעשות הרבה, מאחר שהאזרחים התעלמו לגמרי מן התעמולה הממשלתית לחיסכון במים ומאידיך, גם הממשלה נמנעה מלעשות תעמולה כזו, מכיוון שאותה שנה שנת הבחירות הייתה ואתם יודעים כיצד זה, בעונה זו יותר נוח לדבר על מים כבדים...

אולם כתום הבחירות (הם ניצחו) הוגברו המאמצים מטעם. הרחובות הוצפו פלקטים ססגוניים, בהם הוזהר הציבור, שהארץ תלך לאיבוד חת-שתיים, אם לא יפסיקו לבזבז מים. זה לא כל כך הועיל הואיל והאזרחים אמרו: "לבשל צריך? להתרחץ צריך? לגדל פרחים צריך? אקווריום צריך?" - ולא ויתרו אפילו על טיפה אחת, יתר על כן, שתו תה גם לפני ההפסקה וכולם שרו את השלאגר הפופולארי בחדש: "מים-מים באסון"...

בראשית השנה הבאה נשאר מים לחודש ימים בלבד. הממשלה הספיקה בינתיים להזמין

מדי-מים במספר מצומצם וגם ראש הממשלה נאם ברדיו, לומר:

- אם לא נצמצם תצרוכת-מים, שבוק נשבוק חיים!

אבל האזרחים היו עדיין עסוקים בוויכוחים בקשר לפרשה מסוימת ולכן התחממו ולקחו יותר

מקלחות. גם הדגים גדלו באקווריום ובהצטלבות רחוב 1032 ורחוב 17 ביפו התפוצץ צינור אחד

לפני שנתיים ומאז יצאו מתוכו 10,000 קוב לשבוע...

כשהוברר שהמים ייפסקו ביום חמישי, החליטה הממשלה לנקוט צעד דראסטי והעלתה את

מחיר המים בשתי אגורות לקוב. אבל היה גשוג כלכלי והאזרחים שילמו את ההפרש.

אז ביום חמישי נפסקו המים וכולם מתו.

¹ מתוך באחד האמשים - הומורסקות, תל-אביב, הוצאת נ. טברסקי, 1963, עמ' 28 תודתנו לחתן פרס ישראל, אפרים קישון, שהרשה לנו להביא קטע זה במלואו ולתמר מילגרום שהביאה אותו לתשומת ליבנו